

BENGT ERIKSSON

SKRÖNIKOR FRÅN FÄRS

Piraten bodde också här

Skrönikor från Färs Piraten bodde också här

av

Bengt Eriksson

1:a upplagan Förlaget Orda AB 2014

© Bengt Eriksson 2014

© Foto: Birgitta Olsson

Omslag: www.Okapi-Grafik.com

Utgiven av Förlaget Orda AB

ISBN 978-91-7553-898-3

www.forlagetorda.se

Förord

Det bara råkade bli

Hösten 1971 flyttade min älskade och jag från Stockholm till Skåne. Vi hyrde ett hus i Noranäs på Söderslätt (där blåste det dagligen; enda skillnaden: varmt på sommaren och kallt höst, vinter och vår). Så 1973 hyrde vi istället ett korsvirkeshus i (lilla) Brösarp strax utanför Vollsjö. Och 1978, nästan ett år senare, blev det dags för ungarna att börja skolan, köpte vi (en sen, mörk kväll innan husannonsen hunnit in i tidningen) det hus där vi fortfarande bor. (På väggen fanns ett foto på Per-Albin Hansson.)

Allt skedde av en slump, rena tillfälligheter. (Att jag kom in på Journalisthögskolan och råkade träffa min blivande hustru, en annons som en tidning publicerade på fel plats, vår dagmamma som kände till ett hus som var till salu...) Som mycket i livet: det bara råkade bli som det blev. Och ändå, när jag på senare år blickat bakåt, har jag kunnat skönja en tråd som ringlar framåt. Några knutar här och var, liksom söndrig och sliten på sina ställen – men dock en tråd som hänger ihop.

Livets röda tråd. Något medvetet i det omedvetna, nånslags omedveten logik, tanke och livsvilja. Som om jag – fast jag tidigare aldrig tänkte på det utan började tänka så först när jag blev äldre – velat något särskilt med alla ord jag knackat ner från slutet av 60-talet. Ja, som om jag har ett – eller flera – syften och faktiskt budskap med det jag skriver.

T ex min fixa idé om att journalistik, fack- och skönlitteratur, prosa och poesi hör ihop. Det finns inga skarpa gränser utan – tvärtom – broar mellan skrivgenrerna. De befruktar varann, de är och skapar vara varandras barn. Till nya, unga journalister brukar jag utropa: Läs poesi! Genom poesin kan en journalist lära sig att både väkta orden och förnya språket, med hjälp av skönlitteraturen kan man hitta de rätta formuleringarna och uttrycken för sin journalistik.

Jag har nog alltid – omedvetet medvetet – medvetet omedvetet – inbillat mig att jag är en författare trots att jag hela livet försörjt mig som journalist. Där anas en annan fix idé, en livssyn eller eventuellt en livsboja: tanken på skrivandet som ett hantverk och en försörjning, ett kneg, samtidigt som resultatet av arbetet ska ha en konstnärlig betydelse. Jag försöker skriva som min pappa sydde.

Fast ”sy” är ett alldeles för litet ord. Min pappa var skraddare, han var skraddarmästare, en mästertill hantverkare, så mästertill att han blev en konstnär. De kostymer han sydde (valde tyg, tog mått, gjorde mönster och skar till, tråklade, provade och sydde färdiga) var både hant- och konstverk, särskilt när han sydde kostymer till sig själv och kunde bestämma allt.

Jag minns en gång i Lund. Mina föräldrar, min hustru och jag kom gående på Kyrkogatan och råkade möta Sten Broman, kompositören, musikpedagogen och klädsnobben. Pappa hade en av sina kostymer på och det såg Broman förstås. Han glodde ögonen ur sig. Kunde inte se nog. Efter att han passerat oss vände Sten Broman sig om och fortsatte att glo på pappas kostym.

Det tredje som blivit allt mer återkommande och framträdande i det jag skriver: riks- kontra lokalkultur eller snarare lokal- kontra rikskultur. För det är ju så att om en konstnär ställer ut i Stockholm så betraktas konsten som en riksangelägenhet – men om en konstnär ställer ut i Sjöbo i en konsthall eller t o m hos Galleri Wallner i Simris så är det bara en lokal angelägenhet. Nej, det handlar om inget med kvalitet att göra. Det är bara ett tecken på att Stockholm fått alldeles för stor betydelse

Sverige och inflytande över den så kallade landsorten: kulturellt, politiskt och allt vad tankar heter.

Vilket fr o m 1980 gjort mig allt surare. Det var året då jag började märka det, mer och mer tydligt när jag var med och startade rocktidningen Schlager. Redaktionen låg i Stockholm men jag fortsatte att jobba hemifrån Vollsjö. Och jag märkte att människors erfarenheter kan vara rätt olika, beroende på om de bor på landsbygd eller i storstad, i övriga Sverige eller Stockholm. Till Schlager försökte jag bidra med en annan syn på musik, en annan musikalisk smak, som på 80-talet var rätt olik de skitnödigt trendiga i Stockholm.

Sen dess har jag haft följande motto, först omedvetet och sen allt mer medvetet: Det ska i mina krönikor och andra texter finnas en anknytning mellan riks och lokalt, mellan nära och Långtbortista. Jag vill visa att de – vi – allt – eller det mesta – hänger ihop. Ja, hör ihop. Att kultur är lokal, nationell och global. Att själva livet – hur vi lever – är glokalt. Som vi lever och tänker, här i Vollsjö, på Österlen, så lever människor också i andra delar av Sverige och världen. Som andra människor lever och tänker, så lever vi.

Vi är olika varann – och lika.

Göran Zachrison, bl a kultureddaktör på Göteborgs Tidningen, beskrev mig som en av de journalister vars texter man kan läsa flera gånger. Då blev jag ju riktigt mallig, för bättre betyg kan man knappt bli som journalist. Jag hoppas det stämmer – att de texter jag skrivit kan läsas också långt senare och fristående från den tidning där de första gången publicerades.

Texten i den här boken har hämtats från Kristianstadsbladet, Ystads Allehanda, Kvällsposten, Trelleborgs Allehanda, Svenska Dagbladet, LO-Tidningen, Piraten-Posten, Rootsy och Musikens Malin (publicerade från 1977 och framåt).

Vollsjö sommaren 2014

Bengt Eriksson

Det porlar - det är (nästan) vår!

Följande hände i går. Klockan var väl någon minut över 12 och jag hade precis varit inne i Tommy färghandel och köpt dagens Kvällsposten. Jag gick uppför backen och in i trädgården, när jag hörde ljudet av vatten: som en fors lät det, ja, som en stor älv.

Det enda vatten som finns i vår trädgård är ytjordvärmen under gräsmattan. Hade rören sprungit läck? Men inte kunde väl vätskan i dessa smala rör låta som en brusande vårflod?

Med tidningen i handen följde jag ljudet tills jag stod längst bort i trädgården, brevid raden av höga popplar.

Pyttesmå istappar täckte marken. Trädgrenarna liksom sträck-te på sej, skakade av sej vintern och isen. Hundra, ja, tusen vattendroppar stänkte över mej där jag stod och blev genomblöt (fick sen lägga tidningen till tork på elementet).

På någon minut, bara, steg temperaturen från säkert minus 2-3 grader till kanske plus 5-6. Var det våren som kommit!? Nej, inte ännu. Men ett glädjebudskap och en föraning om...

Kanske verkar det inte så märkvärdigt, förmedlat med ord och trycksvärta. Men känslan var otroligt enorm – helt underbar!

(1997)

Sveriges kulturkavajer

När jag googlar på ordet kulturtant så får jag inte färre än 83 600 träffar. Sen testar jag med kulturkofta och kan plussa på med ytterligare 11 400 träffar. Ska jag våga googla på ordet kulturfarbror? Jodå, resultatet blev precis vad jag befarade. Löjligt men träffarna är inte fler än ynn 54 stycken. Sist provar jag med kulturgubbe, som i alla fall bättrar på resultatet med 452 träffar.

Som en smärre tröst kan påpekas att begreppet kulturkofta syftar på person, inte på kön. Kulturkofta är inte könsbunden. Nästan inte, för även om kulturkoftor kan vara både män och kvinnor så är kofta könsbundet. Tröja heter ju motsvarande klädesplagg för män (med gubbkofta som undantag).

Speglar detta verkligheten? Eller speglar det synen på verkligheten? Det brukar ju hävdas att den svenska kulturlivet bärs upp av kulturtanter = något äldre kvinnor i kofta. Medan män är ointresserade av kultur.

De – ja, vi alltså – mekar med bilen, snickrar på huset eller glor på fotboll med en öl i näven. Om en man händelsevis skulle råka synas på säg en teaterföreställning så är han – alltid! – där med en kvinna sin hustru. Hon har släpat med sin motvillige make. Tvingat dit honom.

Så brukar det också sägas. Men såfan heller! Det är oförskämt och könsdiskriminerande. Ja, sexistiskt. Som just man känner man sig, för att använda ett populärt ord, kränkt.

De senaste åren har jag varit på en mängd kulturella arrangemang (konst- och andra utställningar, talteater, opera, musikal, revy, konserter...) och överallt finns de: kulturfarbröderna. För varje gång och år har de blivit allt fler. Ibland kan en farbror ha sällskap av sin kulturtantiga hustru (som om de gör saken sämre) men ensamma kulturfarbröder är också vanliga, ibland kan det vara ett könsblandat kulturgäng.

Några gånger har jag faktiskt frågat om de kommit dit av egen fri vilja. Då har kulturfarbröderna känt sig som de ska känna sig: förolämpade. De har kort sagt blivit skitsura. Som någon sa: Jag kan läsa också. Fast den fördomen – att män inte läser böcker, ja, det ska vara krigsskildringar och thrillers då – får stå över till en annan krönika.

Hur ser en kulturfarbror ut? Några gånger kan han väl ha en lite snyggare kulturtröja (liksom tante långt ifrån alltid har en kulturkofta). Sällan kostym utan ett par chinos eller andra uddabyxor och en snygg kavaj, kanske åt tweedhållet. Ofta lite skägg, faktiskt.

Nu börjar beskrivningen likna Robert Dahlström, YA:s kulturredaktör. Eller mig själv. Vi är väl rätt typiska kulturkavajer, så kunde vi kallas. Till Sveriges meste kulturfarbror utnämns Bengt Göransson, den förre socialdemokratiska kulturministern som nu är kulturell ABF-kämpe. Även Håkan Juholt får kallas kulturfarbror.

Snart kommer vi, tro mig, att vara lika många som kulturtanterna. Det enda negativa med det är att flörtfaktorn sjunker. Tidigare kunde en ensam man på ett konstmuseum bli omringad av flörtglada kvinnor. För att inte tala om den årliga bokmässan i Göteborg med alla lössläppta bibliotekarier. Det var ett erotiskt inferno. Förr i tiden.

(2011)

På popmenyn:

Spagetti Dalla och pizza Battiato

Jag satt på Hotell Svea uppe på torget i Vollsjö och åt lunch. Plötsligt hörde jag italiensk musik.

Det var Claudia som spelade italienska schlagers. Så vackra, så precis lagom sentimentala som bara italienska schlagers kan vara.

Javisst ja, tänkte jag. Vi har ju en italiensk krögarinna hemma i Vollsjö.

Claudia, viskade jag. Har du lust att följa med mej hem och lyssna på mina italienska plattor...

Så kom det sej att Claudia Rebeggiani och Pop & sånt-redaktören träffades en dag för att äta/lyssna på/prata om spagetti Dalla och pizza Battiato m m...

– Italienska schlager tycker jag om, säger Claudia. Så ser hon mej i ögonen och fortsätter:

– Men schlager i Sverige... Nähä!

– Men det är väl språket. Italienska är mycket rikare än svenskan. Det finns många fler nyanser. I italienska kan man sjunga om kärlek utan att det blir banalt.

Är det så enkelt? säger jag.

Är det inte så att italienska schlagerkompositörer, musiker och sångare verkligen tycker om schlager? Italiensk schlager är välgjord. Och italienska schlagersångare sjunger med sådan inlevelse. De tar slagern och kärleken på allvar. Men svenska schlagersångare...

Claudia:

– Det kan nog stämma. Du lyssnar på musik på ett annat sätt än jag.

Jag lägger på några av mina italienska schlagerplattor. Först **Umberto Tozzi** och **Riccardo Fogli**.

Claudia rynkar på näsan. Italiensk dussinschlager. Jag håller med. Det finns sån också.

Riccardo Cocciante.

Bättre, det är vi också överens om. Bra och personlig italiensk schlager.

Loretta Goggi.

– Skönt att lyssna på, säger Claudia. Typisk italiensk schlager.

Alice.

– Hon är ingen typisk italiensk sångerska. Ibland låter hon inte ens italiensk.

– Det finns en annan sorts italiensk musik också. Som jag sitter och verkligen lyssnar på. Och du gärna följer med i texterna.

– Lite grann så är Alice. Men ännu mer **Franco Battiato** och **Lucio Dalla** och också **Lucio Battista**.

– Och **Claudio Baglioni**. Han kan sjunga om kärlek, men det är inte schlager. Baglioni är mitt emellan Battiato och schlager, kan man säga.

Claudia, säger jag. Vill du höra min italienska favorit: **Adriano Cellentano**...

– Min favorit också! ropar Claudia.

Sen ropar vi i kör:

– Cellentano är BÄST! Han kan allt – från rock till schlager.

Förresten Claudia, har du hört Bennato? **Eduardo Bennato** har jag gillat sen jag hörde honom för första gången –74, tror jag. Lägger på singeln "Canta appress à nuie"...

– Han sjunger ju på neapolitanska! Jag förstår inte ett ord. Men han är bra, säger Claudia.

(1985)

En hägring i bokskogen

Alla som svänger in på den lilla grusvägen och får syn på ett stort buddistiskt tempel måste häpnat. Man blinkar och gnuggar sig i ögonen. Kan det stämma? Som en hägring i den skånska bokskogen.

Utanför står en motorcykel, lackerad med pirater och sjörövarskepp. Jag tänker på den klassiska 70-talsboken "Zen och konsten att köra motorcykel". Men hojen tillhör nog en av restaurang Guan Gu lunchgäster (och inte Master Marcus). Efter lunchen är den borta.

När jag varit på fest eller träffat någon på Storgatan så har det strax börjat pratas om ABBA-Frida och Yangtorp, som templet heter. De som varit där slår ut med armarna som storfiskare: sååå STOR och alla skulpturerna! Vi som inte varit där häpnar redan innan vi besökt Yangtorp Qigong Resort, det fullständiga namnet.

En bit norr om Vollsjö, på väg från Vallarum till Degeberga, syns ett par kinesiska lyktor och en vägskylt som pekar mot Jönstorp. Lite kul (eller hur?) att Jönstorp blivit Yangtorp. Templet byggdes där den gamla byskolan stod eller står: skolan ska finnas kvar inuti Yangtorp.

Håller på att byggas, bör jag skriva. Yangtorp Qigong Resort är långt ifrån klart. Enligt media skapade Anni-Frid Reuss (= ABBA-Frida) och hennes engelske sambo (eller om de nu är gifta) Henry Smith, som är arvtagare till WH Smith-kedjan, ha stoppat in 46 miljoner i Yangtorp.

En gåva, hävdade Master Marcus (Bongart i efternamn). Ett lån, menade Reuss-Smith. Och tillad en kommersiell investering. Att ha ett sådant överflöd av stålar att man ger bort 46 miljoner eller lånar dem utan ett noga skrivet avtal. Vad är minst märkligt?

Efter att buddistmunken Master Marcus och paret Reuss-Smith tvistat i Lunds tingsrätt står de sena som ägare till ett halvfärdigt tempel i Jönstorp, Skåne. Visserligen med hotell och krog men ändå. Om investering? Hur kan 46 miljoner drygt, bygget ska ju bli klart också, tjänas in och ge överskott?

Två stora pekingeseskulpturer vaktar den stängda huvudporten. En mindre port är öppen. Här finns en fin liten trädgård med skulpturer och hälsoväxter men huset liknar en övergiven byggarbetsplats. Övervåningen gapar öppen och ofärdig. Vad kan finnas i det här huset?

Väl inne häpnar jag för andra gången. Master Marcus satsade på insidan. Man kan säga att han byggde sig fast i Yangtorp. Fler skulpturer strax innanför dörren och en butik där man kan köpa smycken, handgjorda skåp och skulpturer. Vid ingången till restaurangen står ännu en jätteskulptur, av krigaren Guan Gu.

Mängder med kinesiska lampor. Överallt stora skåp av trä och bambu, tror jag. Taoistiska och buddistiska och nog också någon profan skulptur. Yin- och yang-mosaik på golvet och broderade bordsdukar. Den sluttande skålen som vi serveras ris i till lunchkycklingen tål att tittas på bara den.

Går övriga lunchgäster, sådär tjugo stycken, på en qigong-kurs? Enligt hemsidan (www.yangtorp.se) lär Master Marcus vara "en av västvärldens mest respekterade auktoriteter på qigong".

Vad händer nu? Får Yangtorp stå och förfalla eller byggs det klart? Vilken lönande verksamhet ska så fall bedrivas? I restaurangen satt Master Marcus och åt som om ingenting hänt.

(2011)

Vad har hänt?

Yangtorp gick i konkurs och fick stå och förfalla. Det utsattes för inbrott och stölder. Delar av koppartaket stals. Staplar med delvis sönderslagna klinkers och fönster stod utomhus i snön och kyl när jag var och tittade. Besökare tog sightseeing-turer genom huset. Plötsligt kom en svart katt genom ett fönster.

Tiden löpte iväg utan att konkursförvaltaren lyckades sälja Yangtorp. Ett tag ryktades det att Henrik Smith tänkte köpa tillbaka huset. Men det blev inget. Så plötsligt kom uppgifter om att det fanns en köpare. Yangtorp – nu i rivningsskick – såldes för två till fyra miljoner (uppgifterna varierar). Köparen är stiftelsen TCM som styrs av... jo, faktiskt... Master Marcus.

Hade det inte varit bättre att sälja templet till honom direkt, undrar jag, så hade Yangtorp sluppit förfalla? Master Marcus ska, sägs det, återuppbygga templet. Men det måste kosta åtskilliga miljoner. Varifrån ska han – den här gången – få alla pengar? Som man kunde läsa på Yangtorps hemsida: ”Exakt när byggnaden kommer att vara i sådant skick att portarna kan öppnas och driften påbörjas kan för närvarande inte sägas.”

Renoveringen har i alla fall börjat. Staplarna med kakel och fönster har tagits tillvara och ställt undan. Master Marcus har också – lite i hemlighet – börjat ordna kurser igen på Yangtorp för sina följeslagare. Och så i april 2014 ordnades en pressvisning där Marcus Bongart guidade i de pånyttuppbyggda templet, visade hur långt renoveringen kommit och pratade om Yangtorps framtid.

Ett ”Dragon House” med servering, försäljning och information om Yangtorp står redan nu klart på parkeringsplatsen. Sensommaren/hösten 2014 ska själva templet (hotell, konferenser, retreat, kinesisk medicin och qi gong) öppna igen. Fast den här gången verkar det som om endast förbokade gäster släpps innanför Yangtorps murar...

(2014)

När det mest hemska händer

En bil bromsar in på Storgatan i Vollsjö. Rutan rullas ner. En näsa sticker ut och frågar: ”Det då hemska mordet i Vollsjö, var skedde det?” Vad ska man svara på en sån fråga? Ska man alls svara?

Tystnad. En längre tystnad. Svaret: ”Inbillar du dig verkligen att jag skulle tala om det? Tror du att du är ute på nån jäkla guidetur genom en Wallanderdeckare eller?”

Mycket obehagligt. Det har varit obehagligt att läsa tidningar och se på TV också. Inte värre den här gången, varje gång det mest otäcka händer är det lika illa. Som vid mordet på 10-åriga Engla Stjärnsund eller de ännu mindre barnen i Arboga eller för den delen Michael Jackson, artikelserien om de mest intima detaljerna i hans liv och död pågår väl ännu.

Jag tycker det är obehagligt. Och fel. Jag har svårt att förstå hur journalister kan skriva om mordet på en ung 19-årig kvinna som om det vore en kriminalroman, göra miljöbeskrivningar, citera granna psykologisera. Bilder på mordplatsen och helst flygfoto. TV-reportrar hoppar på vem som helst på Vollsjö torg och en tidning frågade till och med mamman hur hon mådde.

Journalistik? Så ska journalister arbeta?

Och läser inte jag – och uppskattar – deckare? Jo, men verkligheten är ingen kriminalroman och kriminalromaner är inte verkliga. De är fiktion, påhitt och gestaltning, som när de är som bäst kan spegla och hjälpa oss att hantera verkligheten. Deckarmord kan vara nog så otäcka men verkligheten är värre. Mycket värre. Verkliga mord är sorg och tragik, för alla inblandade.

En sommar, när jag var chef för Skåne Direkt på Radio Malmöhus, det var efter mordet på Helén, 1 år, från Hörby, föreslog en journalist att han skulle åka och göra ett reportage om polisens arbete och kommunens invånare. ”Nej! Vi ska inte ha ett sånt inslag!” svarade jag.

Det fick jag kritik för. Ojournalistiskt. Men de hade fel. Det var journalistisk jag var. Jag såg till journalistikens etik. Det finns en sån. Det måste finnas en sån. Den är släkt med mänsklighet.

Jag påstår inte att jag skulle vara bättre som journalist (och människa) än andra. Olika tidningar och journalister har olika åsikter om hur journalistik ska bedrivas. Det finns många svar och många åsikter om dem kan vara rätt. Men det finns också en gräns som inte får överskridas. Den gränsen måste man dra.

En journalist ska fråga sig själv: Kan jag svara för – och försvara – varje mening, ord, kommateckning och punkt i det jag skrivit. Om inte, stryk!

Det finns en gam i varje människa, jag tror det. En obehaglig nyfikenhet på andra människors lyckor som olycka. Gamen ska hållas instängd – aldrig släppas lös. Journalister ska varken vara deckarförfattare eller djurskötare som matar gamar. De är journalister. Punkt.

Min personliga åsikt, som journalist (och människa), är att något så tragiskt och sorgligt som mord ska bevakas strikt nyhetsjournalistiskt! Allt annat går bort. Allt!

(2009)

Fru Alstad med familj

Har det funnits en sjö i Vollsjö? Och en annan i Sjöbo? Vad har i så fall hänt med dem? Har sjöarna torkat upp och försvunnit? Ja, vad betyder egentligen ortnamnen Vollsjö och Sjöbo? Vallen vid sjö respektive sjöboden? Ja och nej. För det är faktiskt skillnad mellan ordet "sjö" i Vollsjö och "sjö" i Sjöbo...

"Svenskt ortnamnslexikon" heter en alldeles nyutkommen bok från Sofi (Språk- och folkminnesinstitutet) i Uppsala. Boken innehåller och förklarar cirka 6 000 olika namn på städer, kommuner, samhällen, socknar, sjöar, älvar, berg med mera. ("Ortnamn", förresten. Utan "s", varför heter det så? Ortsnamn ligger bättre i munnen och de flesta, om än inte alla, sammansättningar med ort innehåller ett "s"? Men det är en annan fråga för en annan gång och krönika...)

Inte mycket kan vara mer fascinerande än att bläddra och läsa här och där i det svenska ortnamnslexikonet. Det blir en resa i tid och rum, inte minst tid. Ett annat Sverige, som då kanske inte ens hade blivit Sverige, lever kvar i ortnamnen. De ålderdomliga ortnamnen påminner också om språkets eviga och ständiga föränderlighet, i ortnamnen bevaras ord och stavningar som försvunnit inte används längre.

Först slår jag upp Enskede, förorten söder om Stockholm där jag växte upp. Förortens namn, vad betyder det? Nej, det har jag aldrig vetat. Namnet kommer från gården Enskede, läser jag nu. Men varför hette gården så? Kanske, möjligen, så är en tolkning, kan namnet vara en sammansättning av två trädbeteckningen en och dialektordet "skede", som betyder avskiljande ås. Alltså enåsen. För all de fanns ju en ås i Enskede när jag växte upp där.

Redan här, i och med det första ortnamnet jag slår upp, blir det högtintressant. Förklaringar – eller snarare bortförklaringar – i stil med just "en tolkning", "torde", "oklar betydelse", "anses", "troligare förklaring", "möjligen", "sannolikt" och så vidare återkommer vid ortnamnen. Forskarna vet inte, de gissar och drar slutsatser. Spännande! Bara genom att ta ett ortnamn i sin mun förflyttas man alltså så långt bakåt i tiden att ingen säkert vet vad ortnamnet betyder, varifrån orten fått sitt namn och hur där såg ut och hur människorna levde där.

Stockholm är förresten typexempel på ett ortnamn som ingen vet hur det uppkommit. Som det står i boken: "Namnet Stockholm hör till de klassiska problemen i svensk ortnamnsforskning." Att sammansättningen kommer av stock och holm vet man. Men varför började Stockholm – som ursprungligen var det som idag är Gamla stan – att kallas så?

Olika hypoteser säger att Birkas invånare ska ha sänt iväg en stock med rikedomar för att hitta en plats för en ny, lämplig stad eller att namnet syftar på en bro eller stång, en gränspåle, eller kanske skulle "stock" tydas som att "här stockar sig vattnet"? Senare forskning har också hävdats att namnet kan syfta på fiskeanläggningar i form av (ål)fiskestockar. För att nämna några tolkningar.

Men nu ska jag inte ta upp mer utrymme för 08-nostalgi utan raskt förflytta mej ner till de skånska ortnamnen Vollsjö och Sjöbo, där jag numera bor. Hur var det nu med dem?

Låt mej börja med Sjöbo. Jo, det ska ha funnits en sjö, numera försvunnen, vid byn Søbo (den tidigaste uppgiften om namnet är från 1502). Däremot har det inte alls funnits någon sjö vid den ort som benämndes Waløso (uppgift från 1358) och Walsiø Soggn (1570-talet). Istället syftar Voll på val

(slät, gräsbevuxen mark) och sjö ska ha uppstått ur ordet lösa (glänta, slätt).

Fast lite märkligt verkar det ändå i ögon och huvud på en ovetenskaplig icke-ortnamnsforskare, för reser vi norrut i Skåne och kommer till Vittsjö så beror detta ortnamn på att orten faktiskt ligger vid en sjö, Vittsjön.

Vollsjös grannby/ort Fränninge är också intressant. Det är helt eller i alla fall nästan omöjligt att gissa hur namnet Fränninge uppstått. Såvitt jag begriper av ortnamnsforskningen kan namnet syfta på fränningar (en nybyggarbeteckning) och/eller på Frana (betyder "den glänsande" och är ett äldre namn för Vollsjöån, som även rinner igenom Fränninge).

Dialektortnamn är också roliga, obegripliga för den som kommer från någon annan del av Sverige och inte förstår dialekten. Som de skånska orterna Tittente och Bialitt. (På bägge lär det ha funnits värdshus.) När vi var ute och åkte i Glasriket tidigare i somras så stötte jag förresten på det snarlika småländska dialektortnamnet Bidalite (strax utanför Nybro).

Vilket får mej att tänka på en annan småländsk ort, Flerohopp. Gissa hur det namnet har uppstått? Nej, omöjligt. Flerohopp fick sitt namn efter grundarna av ortens järnbruk (1725): Fleetwood, Rothlieb och Hoppenstedt.

Men historien om familjen Alstad, som resulterade i orterna Alstad, Lilla Alstad, Västra Alstad och Fru Alstad, har ni väl hört? Det var så att någon gång på medeltiden, kanske så långt tillbaka som på 1300-talet, fanns det en gård just där Alstad idag finns i Skåne. Namnet fick gården eftersom den låg vid en aldunge och familjen som hade gården tog sig namnet Alstad.

Så hände det, ovanligt på den tiden, att herr och fru Alstad blev sådana ovänner att de faktiskt skilde sej. Fru Alstad flyttade ifrån herr Alstad och skaffade sig en egen gård. Den fick namnet Fru Alstad. Och barnen Alstad blev så upprörda över skilsmässan att också de flyttade ut från Alstadgården. Som fru Alstad på gården skaffade sej gården Västra Alstad och den yngre dottern bosatte sej i Lilla Alstad.

Nej, nu drar jag förstås en penna med er. Men håll med om att historien är rolig och trovärdig också åtminstone tyckte jag det när jag hörde den första gången. Den sanna berättelsen om orterna är inte lika rolig men nog så intressant. Redan ortnamnsdelen stad – i dessa och alla andra stadsnamn – är intressant.

Ortnamnsforskarna är inte ense om vad ordet stad egentligen betyder. Det förekommer redan i fornsvenskan: "samma" ord som tyska statt och isländska stadhir (som det också hette i plural i fornsvenska). Men är det ett ord för bebyggelse eller samma ord som i exempelvis eldstad, så att det betyder plats eller ställe?

Alstad skulle kunna betyda stället där det fanns aleträd. Västra Alstad låg åt väster förstås och Lilla Alstad var mindre. Men Fru Alstad, då. Jo, namnet syftar på en "fru" eller kvinna, nämligen Vår fru Alestada (1512). Kyrkan i byn är vigd åt Vår Fru, det vill säga Jungfru Maria. (Förresten, ännu tidigare kallades orten/byn för Östra Alstad.)

Ytterligare några skånska ortnamn: Hannas (första delen betyder "tupp av skogsfågel", den andra ås Sövestad (kan, eventuellt, innehålla det danska ordet "sæwi", som betyder fuktighet och skulle kunna syfta på sankmarken öster om kyrkbyn), Huaröd (skyddstak över säd eller hö i kombination med ryd som betyder röjning), Lackalänga (troligen en sammansättning av långsamt rinnande vatten och långsträckt mark/areal), Torna Hällestad (förut Helliga; Helges plats eller Den heliga platsen i Torne härad), Smygehuk (det första ledet syftar sannolikt på det skånska ordet smyga, trång led, och den andra kan komma från holländskan "hoek", som betyder udde), Knislinge (nej, ortnamnsforskningen vet inte varifrån Knydzhlingæ, 1407, kan ha kommit), Harlösa (här finns det varken fler eller färre harar än någon annanstans utan Har kommer från hardt, hård jordmån, och lösa betyder glänta, äng), Vomb (förmodligen det forndanska ordet "wa", vrå eller krok, ihopsatt med ordet hem som i boplatser).

eller gård)...

(2003)

Tre vise män i Gambia

En kväll sitter jag i Radio Syds studio strax utanför Banjul i Gambia. Jag har hoppat in som radiojockey och just nu snurrar en Peps-skiva jag haft med mej från Sverige.

Tre män kommer in: en ung, en äldre och en mycket gammal. De två yngre är västerländskt klädda, den äldre har traditionell afrikansk klädsel.

Den gamle mannen förklarar att han bytt bostad och vill ha en annons med adressändringen införd på Radio Syd. Mödosamt sätter han sej, ur en ficka tar han lika långsamt fram en bit papper med annons texten.

Jag fortsätter att spela skivor – nu är det Youssou N'Dour som snurrar – medan den ordinarie radiojockeyn går in i en angränsande studio och läser in annonsen.

De två andra männen betraktar den gamle med vördnad. En av dem viskar: "Han är marabout." Det betyder att han är en vis man, en medicinman och helare, ett slags (nord)afrikansk präst.

Den gamle visar med händerna att han vill att jag ska resa mej. Vi – tre afrikaner och en svensk – ställer oss i ring. Den gamle mannen tar mina händer och välsignar mej.

Så kommer Radio Sydjockeyn tillbaka med annonsen på en kassett.

Annonsen spelas upp. Den gamle mannen godkänner den. De kommer överens om hur många gånger annonsen ska sändas. Pengar utväxlas.

De tre (vise) männen – den unge, den äldre och den mycket gamle – går igen.

(1997)

Återbesök hos Axel Ebbe

I söndags råkade vi hamna i Trelleborg och dessutom svänga in på gatan som går förbi Axel Ebbes konsthall. Där har – eller hade – jag aldrig varit, trots att jag i slutet av 60-talet ju gjorde min praktik på Trelleborgs Allehanda och den blivande familjen Eriksson några år på 70-talet också bodde i Noranäs strax utanför Trelleborg.

Men redan journalistpraktikanten hade lagt märke till Sjöormen – den fontänstaty av Axel Ebbe (1868-1941) som finns på Stortorget. Den stora, slingrande vattensprutande ormen, som brottas (eller vad gör han?) med en sjöjungfru, fastnade och stannade i minnet till långt senare, närmare bestämt kring sekelskiftet 2000.

Med producenten Britt-Marie Wihlborg gjorde jag då kulturprogrammet Yoghurt på Radio Malmöhus. I programmet fanns en kulturtävling, som gick ut på att vi stod vid ett offentligt konstverk, ofta i Malmö eller den här gången i Trelleborg, och pratade om statyn eller något annat konstverk.

Lite i taget och med musik emellan, där lyssnarna kunde ringa in. ”Nej, jag tror aldrig att jag sett en så fulare skulptur!” var det enda jag hann säga. Men det räckte. Genast ringde en lyssnare och svarade: ”Det måste vara Sjöormen.”

Därefter uppstod en så kallad folkstorm (fler än två personer hörde av sej). Somliga instämde: Sjöormen är ful! Andra skällde: Så oförskämt mot den store Skulptören!

Allt ovannämnt passerade genom huvet och fick mej att parkera bilen vid Axel Ebbes konsthall. Visst var det fult gjort att bedöma en konstnär efter ett enda verk? Jo, jag måste besöka konsthallen för att eventuellt idka självkritik...

En liten konsthall i funkisstil. Axel och Lillemor Ebbe donerade verken och sparbanken skänkte pengar. Axel Ebbes konsthall invigdes 1935. Bottenvåningen domineras av stora nakenskulpturer i nyantik stil och gips (efter dessa göts de slutliga skulpturerna) på temat kvinna och man. Här finns till exempel en gipsskulptur av Solrosen (ung kvinna sträcker sej mot solen) som i brons står i Kungsparken i Malmö.

Finlemmad respektive grövre, avbildade tillsammans kan mannen vara stor och kvinnan en tvärhals hög. Men här finns också en annan skulptur, En fyrbåk för människan, där samma (?) sjöorm ringlar upp för livets stam medan små människor – både män och kvinnor – kravlar för att överleva. Så vad menade Axel Ebbe, egentligen, med sin konst?

På en vägg hänger sidorna ur ”Bibelsk Historie”, en bok som Ebbe illustrerade och skrev på ”Hököpingemål”. Och en trappa upp finns skojiga småskulpturer som påminner mer om Döderhulta än om klassicism och jugend. De har titlar som ”Skåningarnas dop” och ”Kungen kommer”.

Offentliga Axel Ebbe-skulpturer:

”Mannen som bryter sig ur klippan” (Lundagårdsparken, Lund)

”Arbetets ära” (Möllevångstorget, Malmö)

”Famntagat” (hamnen, Smygehamn)

”Snapphanen” (Hembygds museet, Hässleholm)

”Den visa / Den fåvitska jungfrun” (reliefer på Systembolaget, Trelleborg)

Bengt Eriksson ska leta reda på Axel Ebbes diktsamling ”Rijm å Rodevelske – skånsk folklore”...

(2007)

Philemon Arthur & The Dung

Har det blivit en fusion mellan skiv- och livsmedelsbranschen? Nu finns i alla fall en konservburk till försäljning i Sveriges skivaffärer.

Är det sardiner i burken? Nej, öppna burken med en konservöppnare och inuti ligger en kassett med Philemon Arthur & The Dung!

Minns du? För femton år sen kom en LP med några som kallade sig Philemon Arthur & The Dung. De sjöng på skånska, spelade dragspel, ostämnd gitarr och ”trummor”. Trumsettet bestod av kakburkar som de fått av farmor, och ett element, som var mormors.

Vilka som dolde sig bakom namnet Philemon Arthur & The Dung var en hemlighet. Någon journalist kallade dem ”popens Bo Balderson”.

Femton år senare är fortfarande Philemon Arthur & The Dung ”hemliga”.

– Ja, och det ska vi förbli, säger de.

När vi träffas någonstans i Skåne är Philemon Arthur & The Dung maskerade. Den ene är längre och smalare, den andre kortare och knubbigare. Kan det vara så som det ibland gissats att Philemon Arthur & The Dung i själva verket är Thomas och Mikael Wiehe?

– Nej, inte är vi bröderna Wiehe. Eller hur Thomas?

– Nej, Mikael. Det är vi inte.

Anledningen till att jag stämt hemligt möte med Philemon Arthur & The Dung är förstås kassetten men den typiskt philemonarthur&thedungska titeln ”Skisser över 1914 års badmössor” – so skivbolaget Silence gett ut för att fira 15-årsjubileet. Kassetten innehåller tjugofyra (!!!) nya inspelningar med Philemon Arthur & The Dung.

”Nya”, förresten.

Philemon Arthur & The Dung har inte gjort nya inspelningar nu på 80-talet. Tvärtom är låtarna på kassetten t o m mer av ”originalinspelningar” än låtarna på LP:n från -72. Som det står på burketiketten: ”Äkta Philemon Arthur-distorsion”.

– När vi skulle göra LP:n kom inspelningsteknikern Anders Linder ner med en Revoxbandspelare och ett par studiomikrofoner, berättar Philemon Arthur.

– Men mickarna var för bra. Vi lät inte som Philemon Arthur & The Dung, fortsätter The Dung.

– Han fick gå och köpa ett par billigare mickar. Då blev det bättre. Men som våra egna inspelningar lät det ju inte.

Tack vare den moderna inspelningsteknikens filtreringsmöjligheter kan nu Philemon Arthur & The Dungs egna originalinspelningar för första gången presenteras!

På jubileumskassetten finns flera låtar som bör kunna bli ”slagdängor” – liksom ”In kommer Gösta” ”Du är min ende vän” och ”Blomman” blev på 70-talet.

Dragspelslåtar ”Låt den hänga ute” och ”Ödesvalsen” skulle passa utmärkt för Roland Cederman (Fast den förstnämnda är kanske för fräck?) ”Jag mår så illa” är en rökig rockare som skulle passa utmärkt på Wilmer X:s repertoar.

Berätta The Philemon Arthur & The Dung Story!

Philemon Arthur: – Som jag minns det bodde jag granne med dig.

The Dung: – Och jag bodde granne med dig.

– Jag hade först ett dragspel och lånade sen en akustisk gitarr, som jag ännu inte har lämnat igen.

– Med en kakburk som virveltrumma, en annan kakburk som bastrumma och brickor som cymbal

byggde jag ett trumset. Jag satte ihop det med något slags primitivt mekanobygge.

– 1962 började vi spela tillsammans. Då kallade vi oss The Popbeams efter en cykel som het Sunbeam.

– När vi blev mer självkritiska tog vi namnet The Dung. Och en dag när vi höll på att jamma ihop började vi plötsligt att sjunga "Philemon Arthur".

– I början var Pat Boone och Larry Finnegan idolerna. Vi spelade "Speedy Gonzales" och "De One". Sen blev det Beatles, Kinks, Who och Stones.

– Jag (Philemon A) gjorde en "fuzzbox" genom att stoppa papper mellan gitarrsträngarna. Jag ville låta som Jimi Hendrix.

I slutet av 60-talet skickade Philemon Arthur & The Dung egna inspelningar till först Thom Tidholm, som då hade ett radioprogram, och sen "Bandet går". Resten är historia och myt.

Idag, då? Spelar Philemon Arthur & The Dung fortfarande tillsammans?

Nej, de båda vännerna från 60- och 70-talen har inte spelat ihop på många år. Men de funderar på att börja igen. Och, kan jag berätta, Philemon Arthur har köpt en synthesizer...

(1987)

PS. Den hemlighetsfulla musikduon Philemon Arthur & The Dung är fortfarande, trots åtskilliga – och felaktiga – spekulationer, lika hemliga än idag.

(2014)

Hund på villovägar

Det är en gammal hund. Han måste vara över 25 år (och då räknar jag i människoår). Om det nu är "han" eller "hon". Det har vi aldrig fått klart för oss. Så jag säger väl "den" om hunden. (Eller "hen" tillägg år 2014.)

Den har levt ett hårt liv. Pälsen är sliten och nött. På 90-talet försvann nosen i ett hundslagsmål. En riktig Baskerville bet nosen av Vaffen, som den kallas. Fast Vaffen klarar sej bra ändå, den har fler liv än en katt.

Sitt första stora äventyr upplevde Vaffen när den blott var fyra, fem år. Det hände i Paris och började varit sommaren 1985. För Joel, vår son, hade punkfrisyr och parisare vände sej om och utbrast: "Tildepööönk". Det betyder att Moa, vår dotter, var 8 år. Samma ålder som hennes dotter och vårt barnbarn Tilde idag. Vilket har viss betydelse för den här historien.

Familjen åkte buss till Paris på semester. Hotellet låg på rue de Turbigo med gångavstånd till Hallarnas butiker och konstcentrat Beaubourg. Det var barnens första Parisbesök och de ville upp Eiffeltornet. Mamma – nej, inte pappa! – fick åka med och gå, sista biten. Hon minns det ännu.

Det jag minns är hemresan. Vaffen! tjöt Moa plötsligt när bussen körde in i Belgien. Gråt och mer gråt. Vaffen var borta! Den hade rymt, måste ha blivit kvar i Paris. Kunde den ha smitit undan och gömt sej på rummet?

Min försigkomna hustru stoppade bussen och hoppade av, letade reda på en mynttelefon (det här var ju före mobiltelefonen) och ringde hotellet. Portiern gick och letade – och hittade Vaffen! Var inte oroliga, sa han. Det här ordnar jag. En vecka senare anlände Vaffen per flygpost, noga inslagen och nedbäddad i en skokartong.

Sitt senaste äventyr upplevde den åldrade Vaffen bara härom veckan. Tilde, 8 år och delmatte, kom på besök och åkte med mormor in till Sjöbodagarna för att titta på Doris & Knäckebröderna. Naturligtvis måste Vaffen följa med.

Tilde fick autograf på en DVD och en kram av Doris. På kvällen upptäckte vi att Vaffen varken fanns i huset eller bilen. Nu hade den rymt igen. Strax före stängning åkte jag till ICA och letade igenom varenda gång. Mormor sökte med en ficklampa i Sjöbomörkret. Ingen Vaff!

Morgonen därpå – sista Sjöbodagen – åkte mormor och Tilde ner igen. Det kan vara den som jag låg inne på banken, sa en tjänsteman på Färs härads. Doris tog hand om ett gosdjur och gav till mig. Joodå, det var Vaffen! Strax ringde min hustru och berättade. Är det konstigt att man får tårar i ögonen?

Men nu blir det utgångsförbud. Vaffen har haft sitt sista äventyr och levt upp så många liv att Moa och Tilde inte vågar ta fler risker.

Vaffens favoritlåtar:

"Hound Dog" (Elvis Presley), "The Little Cat & The Dirty Dog" (Ubangi), "Om en hund mådde gå här" (Wilmer X), "Sov lilla Totte" (Hans Alfredson), "Bird Dog" (Everly Brothers), "Do The Dog" (Rufus Thomas), "Lilla Ludde" (Gunnel Linde), "Änglahund" (Hasse Andersson), "Som en smutsig hund" (Dom smutsiga hundarna), "En herrelös hund" (Ratata), "Min hund" (Philemon Arthur & The

(2006)

Vilda grisar på vägen

Två gånger har jag varit nära att krocka med vildsvin. Ena gången strax hitom Klostersågen, när jag och min hustru körde hem från Malmö. Ja, då måste jag ha kört på vildsvinet, för jag kände jag hur det dunkade till i högra sidan av bilen. Man vågar ju inte heller gå ut och se efter. Ett skadat vildsvin är inte på gott humör.

Andra gången var på vägen från Ystad till Sjöbo. En bit före Sövestad måste jag tvärnita. Det var kväll och skymning. Knappt jag hann se och bromsa när vildsvinet dök upp framför bilen.

På den sista olycksplatsen – nästan – kom det en tid efter upp ett varningsmärke för vildsvin. Om något år senare är vägen mellan Ystad-Sjöbo kantad av vildsvinsvarningar. Härom dagen såg jag också ett vildsvinsmärke på vägen från Sjöbo mot Tomelilla.

Om jag plockar ihop uppgifter från nätsidorna för Jägarnas Riksförbund och Älgskadefondsföreningen samt en intervju med vildsvinsforskaren Johan Truvé så får jag fram följande: Akta er för att köra på ett vildsvin! Särskilt en vildsvinsgalt – som kan väga över 300 kilo.

Vildsvinen var utrotade i Sverige fram till 1940-talet, då de återinfördes som ”inhägnade” vildsvin. På 70-talet började de ta sig ur hägnen och ut i skogarna. Idag finns uppåt 80 000 vildsvin i Sverige och inom några år kan de vara 200 000.

Svårt att veta om Skåne har flest vildsvin, men enligt statistiken är det här som de flesta vildsvinsolyckorna sker. De ökar – från 269 skånska vildsvinsolyckor år 2006 till 645 i fjol. Inget konstigt – och så bra – att också varningsmärkena för vildsvin blir allt fler i vägkanterna.

Hur många vildsvinsmärken finns det? När och var sattes det första skånska varningsmärket upp? Inget vet, verkar det som. Arthur Olin på statliga Transportstyrelsen säger att det är lite av vildsvin i västern. Inga tillstånd behövs för att sätta upp ett vägmärke på en privat väg, bara att beställa från en tillverkare. Privata vägar kan länge ha haft vildsvinsvarningar i egen design.

Han berättar en historia också, från ett besök i Estland. Bilen stannade på en rastplats och estländarna varnade honom för att gå ner i skogskanten, där fanns vildsvin som kunde anfalla.

Helene Månsson på Vägverket i Kristianstad vet inte heller exakt antal varningsmärken som kommit upp efter år 2007, då det blev möjligt med vildsvinsmärken på allmänna vägar. Lokala jaktvårdskretsar inventerar och rapporterar. Tillsammans med Vägverket bestäms var ett varningsmärke ska finnas, till exempel för älg, hjort eller vildsvin.

Månadens grönsak: sparris! Snart maj och då börjar säsongen när jag svänger av vägen från Malmö och kör längs Vombsjön för att stanna till strax före Öved och välja mellan mjuka, gröna sparriskött och den lite mer speciella, underjordsodlade vita sparrisen. Lika läckra!

(2009)

Senare summering: Antalet lösspringande vildsvin i Sverige beräknas nu ha ökat till cirka 300 000.

(2014)

Sommarstaden

Sommar-, semester- och turiststaden – välj namn själva – kan ligga i östra, södra eller västra Skåne på västkusten, Gotland och Öland eller var som helst i Sverige. Vad som krävs för att locka de sommargästerna, turisterna, 08-orna, staborna eller badjävlarerna – välj också benämning själva – är sol (lagom) vind och vatten samt stränder, helst med sand men även klippor kan duga, och så bör den lilla närliggande staden ha ett par kvarter med små pittoreska hus.

Plus en golfbana i närheten, fast sådana finns ju numera i varenda svensk kommun. Inga problem!

Vid skiftet juni-juli, då temperaturen nått cirka 23 grader, sker förvandlingen från vinter- till sommarstad. Nu slår staden ut och blommar som en prunkande rosenrabatt alternativt väcks till liv igen efter övervintringen i dödsskuggans dal.

Åter ekar flip-floppandet mellan de små husen i de små gränderna i den lilla staden. Där inga affärer fanns öppnas sommarbutiker med märkeskläder som staborna inte köpte hemma i Stockholm. Även systembolaget byter till sommarsortiment och höjer till turistpriser. Och i den också om vintern öppnar men då så stilla delikatessaffären spelas årets Lars Norén-pjäsa upp med 08-or som skådespelare och expediterna som statister.

Två attityder kan noteras bland sommarstadens affärsidkare inför gräshoppsinvasionen: 1) Bugni med pannan mot marken, eller 2) Näsan höjs mot taket och man fräser (tyst bakom ryggen). Som när grishals under ett par månader byter eller inte byter namn till fläskkarré.

I de kringliggande byarna slås fönstren upp och kylan vädras ut ur de vintertomma husen. Invånarantalet ökar med 1000 procent från ena veckan till nästa. Dags för de bofasta att leta fram skyltarna med texten "Café", "Antikviteter" eller "Galleri" och hänga på uthuset. Extrarummet blir "bed and breakfast" och "zimmer". Traktens konstnärer har fulltecknat till sommarens akvarellkurser. På byakrogarna serveras gourmetmenyer.

Nej, man får inte vara dum.

Om sommaren kommer också Kulturen till den annars så kulturutsultna bygden. Turnerandeteatergrupper gör endagsbesök och spelar somriga pjäser, det ordnas teaterfestivaler och musikfestivaler finns av alla de slag, från folkmusik över rock och pop till klassiskt.

När så allt och alla är på plats skickar lokaltidningen ut en skrivande sommarvikarie och fotograferande dito för att göra reportage om skådespelare, musiker och författare som semesterar i spridningsområdet – med noggrann presentation av vilka de är, för dessa "kändisar" har ingen högre talas om...

Erikssons sommar-iPod:

ABBA, "Summer Night City", Babies, "Sommardag på stranden", Beach Boys, "Summer Means New Love", Gary US Bond, "School Is Out", Eric Burdon, "(Warm) San Franciscan Nights", Agnetha Fältskog, "The Heat Is On", Gyllene Tider, "Juni, juli, augusti", Ted Gärdestad, "Sol, vind och vatten", Bryan Hyland, "Sealed With A Kiss", Johan Kinde, "Hon dansade en sommar", Cliff Richard, "Here Comes Summer", Frank Sinatra, "Summer Wind", T Rex, "Summertime Blues", Trio me Bumb

sample content of Skrönikor från Färs: Piraten bodde också här

- [**The Sherlockian pdf**](#)
- [*click Green from the Ground Up: Sustainable, Healthy, and Energy-Efficient Home Construction \(Builder's Guide\) for free*](#)
- [**read After The Plague online**](#)
- [The Little Book of Venture Capital Investing: Empowering Economic Growth and Investment Portfolios here](#)
- [*download BBC History: The Secret History of Spies*](#)
- [**click FOOD & EATING IN MEDIEVAL EUROPE pdf, azw \(kindle\)**](#)

- <http://growingsomeroots.com/ebooks/The-Sherlockian.pdf>
- <http://dpsam.org.my/freebooks/Western-Society--A-Brief-History--Volume-1--From-Antiquity-to-Enlightenment.pdf>
- <http://test.markblaustein.com/library/Beyond-Romantic-Ecocriticism--Toward-Urbanatural-Roosting.pdf>
- <http://monkeybubblemedia.com/lib/Searching-For-Memory--The-Brain--The-Mind--And-The-Past.pdf>
- <http://ramazotti.ru/library/BBC-History--The-Secret-History-of-Spies.pdf>
- <http://wind-in-herleshausen.de/?freebooks/Literary-History-of-Sanskrit-Buddhism.pdf>